

Jerzy Kociszewski, Maciej Popławski

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

NAPŁYW KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO DO POLSKI W PROCESIE INTEGRACJI I GLOBALIZACJI

1. Wstęp

Przez przepływ kapitału w szerokim znaczeniu rozumie się zmiany w bilansie płatniczym kraju, w wyniku przepływu kapitału za granicę. W węższym znaczeniu dotyczy krótkiego bądź długiego okresu. Z punktu widzenia kryterium jego pochodzenia, wyróżnia się kapitał ze źródeł publicznych oraz kapitał ze źródeł prywatnych. Według form wywozu kapitał klasyfikuje się także według: lokat na rynku walutowym, kredytów handlowych, inwestycji portfelowych, kredytów finansowych i inwestycji bezpośrednich (BIZ).

Współczesną szczególną dynamiką wywozu kapitału charakteryzują się BIZ – rozumie się je jako inwestycje podejmowane w celu uzyskania trwałego wpływu na działalność przedsiębiorstwa w innym kraju, kierowanie inwestycji za granicę¹. Według Międzynarodowego Funduszu Walutowego, BIZ to inwestycja podejmowana w celu uzyskania trwałego wpływu na działalność przedsiębiorstwa w innym kraju [Stępiak, Umiejski 1998, s. 7].

2. Przepływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na świecie

2.1. Fazy przepływu BIZ

W przepływie światowych inwestycji zagranicznych w II poł. XX w. można wyróżnić kolejne etapy [Międzynarodowe... 1999]. Pierwszy (1945-1957), kiedy kraje europejskie zdecydowanie stały się importerami kapitału netto – szczególnie z

---

¹ Według OECD z BIZ mamy do czynienia, gdy w przedsiębiorstwie powstałym w wyniku bezpośredniej inwestycji inwestor zagraniczny kontroluje 10 lub więcej procent zwykłych udziałów czy kapitału uprawniającego do głosowania albo ma efektywny wpływ na zarządzanie firmą, zob.: *Biała Księga Polska – Unia Europejska*, nr 20, URM.

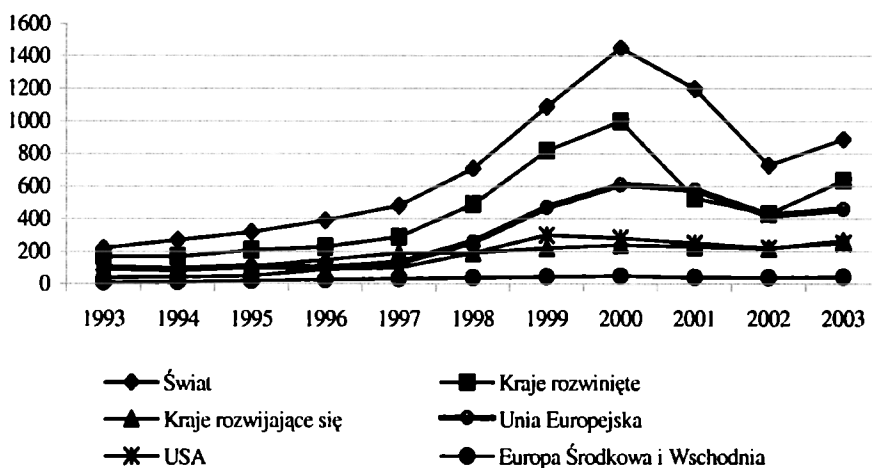
USA; drugi (1958-1973), w którym wraz z liberalizacją gospodarki światowej systematycznie zwiększał się eksport kapitału, głównie korporacji transnarodowych (KTN) do krajów wysoko rozwiniętych, a szczególnie do EWG. Dominowały w tym amerykańskie KTN, które masowo zakładały tam filie, omijając wprowadzone przez EWG zewnętrzne bariery celne, ograniczające import towarów i usług. W tym okresie zaczęła się także penetracja kapitału japońskiego w Azji Południowo-Wschodniej. W kolejnym okresie 1974-1989 tendencja ta uległa odwróceniu; zaczęło się reinwestowanie kapitału filii amerykańskich KTN i europejskiego oraz japońskiego na rynku USA. Wskutek tego w latach osiemdziesiątych amerykańskie inwestycje bezpośrednie za granicą wzrosły już tylko o 43%, natomiast ich napływ do USA zwiększył się ponaddwukrotnie [*Bezpośrednie...* 2002, s. 14]. O ile w latach 1945-1971 udział Stanów Zjednoczonych w światowym eksporcie kapitału wynosił ponad połowę, to w latach osiemdziesiątych w wyniku recesji 1980-1983 i podniesienia stopy procentowej, spadku kursu dolara, ale także atrakcyjności stabilnego rynku, do 1989 r. systematycznie spadał i wynosił tylko 19%. Rosło natomiast znaczenie kapitału w eksporcie Wielkiej Brytanii, RFN i Japonii, jednak o ile w Wielkiej Brytanii zarówno po stronie wywozu, jak i przywozu, o tyle w dwu ostatnich – zdecydowanie tylko po stronie wywozu [*Międzynarodowe...* 1999].

Szczególne nasilenie przepływu BIZ w gospodarce światowej zaczęło się od lat osiemdziesiątych [Stępnia, Umiejski 1998, s. 7], i było kontynuowane do końca lat dziewięćdziesiątych. W latach 1985-2000 systematyczny wzrost rocznych przepływów BIZ zwiększył się ponaddziesięciokrotnie, a ich wartość skumulowana sięgnęła prawie 6 bln USD [*Bezpośrednie...* 2002, s. 12]. Pewne załamanie koniunktury wystąpiło dopiero w latach 2001-2002. O ile w 1985 r. zainwestowano na świecie nieco poniżej 60 mld USD, w 1998 r. zaś napływ BIZ wyniósł prawie 670 mld USD, o tyle w 2000 r. sięgnęły one niemal 1,5 bln USD. O tendencji spadkowej świadczy też to, że w 2001 r. globalna ich wartość spadła o połowę, w 2002 r. zaś do 730 mld USD. Spadek przepływu BIZ po 2000 r. dotyczy przede wszystkim krajów rozwiniętych, w tym Unii Europejskiej. W krajach rozwijających utrzymują się one na stałym poziomie, jedynie na największym rynku wschodzącym świata – w Chinach – wciąż rosną [Franklin 2003, s. 88-90] (rys. 1). Najniższy poziom absorpcji BIZ, pomimo że zaliczane są one do rynków wschodzących, wykazują kraje Europy Środkowej i Wschodniej.

Począwszy od 2003 r. zauważa się ponowne ożywienie przepływu BIZ na świecie.

W latach dziewięćdziesiątych w światowym wywozie kapitału w postaci BIZ dominującą pozycję zajmują kraje uprzemysłowione. Jest to szczególnie widoczne w wywozie, w którym przypada na nie ponad 95% skumulowanych inwestycji, w tym największy udział mają Stany Zjednoczone i Wielka Brytania, Japonia, Francja oraz Niemcy, których udział wynosi około 55-56%. W imporcie pozycja tej grupy krajów jest co prawda wyraźnie mniejsza, ale także bardzo wysoka (ok. 80%).

Najwięcej BIZ absorbują: Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Niemcy i Belgia, których udział wynosi łącznie ponad 50%.

Rys. 1. Napływ BIZ na świecie według grup krajów (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *World Investment Report (WIR-UNCTAD) 1999, 2001*, „Economist Intelligence Unit”.

W przywozie kapitału w postaci BIZ przewaga największych gospodarek świata nie jest już tak wyraźna. Dzieje się tak dlatego, że coraz większa część tych inwestycji kierowana jest do krajów rozwijających się.

W ciągu najbliższych 5 lat prognozy przewidują, że przepływy inwestycyjne na świecie będą rosły szybciej niż handel i produkcja (szacowany udział przepływów inwestycyjnych w światowym PKB sięgnie 3%, dla porównania do połowy lat dziewięćdziesiątych nie przekraczał on 1%).

Tabela 1. Przepływy inwestycji bezpośrednich według krajów (w %)

Wywozających				Goszczących			
kraje	1985	kraje	2000	kraje	1985	kraje	2000
USA	20,9	Wielka Brytania	20,1	USA	33,2	USA	25,1
Wielka Brytania	15,8	USA	14,6	Wielka Brytania	6,2	Wielka Brytania	9,3
Japonia	10,5	Francja	11,8	Arabia Saudyjska	6,2	Niemcy	8,4
Niemcy	8,9	Niemcy	8,6	Kanada	4,9	Belgia i Luksemburg	7,5
Razem	56,1	Razem	55,1	Razem	50,5	Razem	50,3

Źródło: *World Investment Report 2001, Promoting Linkages*, UN, New York–Geneva 2001.

2.2. Czynniki dynamizujące przepływ BIZ

Najistotniejszą przyczyną wzrostu wartości BIZ w skali globalnej stały się międzynarodowe fuzje i przejęcia (MFP). Ich udział w wartości BIZ w latach 1996-2000 wynosił 50%. Do czynników zwiększających przepływ BIZ zaliczyć należy zwiększanie liczby filii KTN, w wyniku czego rosną obroty handlowe między ich centralami a ich zagranicznymi filiami, które stanowią około 1/3 całego handlu światowego [*Globale...* 1998]. Kolejnym czynnikiem przyspieszającym tempo wzrostu BIZ są procesy integracyjne, zwłaszcza w Europie Zachodniej, ale również chęć wejścia KTN spoza Unii na ten rynek ze względu na spodziewane trudności zmian instytucjonalnych w UE. Coraz większe znaczenie inwestycji zagranicznych wiąże się także z niektórymi procesami zachodzącymi w dziedzinie polityki ekonomicznej. Wyrazem tego jest masowa prywatyzacja i deregulacja niektórych branż czy gałęzi gospodarki znajdujących się w rękach państwowych bądź też zastrzeżonych dla jednego przedsiębiorstwa z dominującym kapitałem państwowym (np. lotnictwo i telekomunikacja), jak np. w niektórych krajach uprzemysłowionych (m.in. w Wielkiej Brytanii i Niemczech) czy też w procesie prywatyzacji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

2.3. Struktura geograficzna BIZ

W końcu XX w. ponownie zmniejszeniu uległy udziały USA (w 2000 r. udział USA jako źródła BIZ wynosił 12,1%). W kolejnych latach zwiększał się udział krajów Unii Europejskiej, jej udział w światowym odpływie BIZ w latach 1995--1999 wynosił prawie 60% bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w samym zaś 2000 r. udział UE przekroczył 67% światowego odpływu. Na zróżnicowanie źródeł BIZ wpływa również pojawienie się krajów rozwijających jako inwestorów zagranicznych. W latach 1995-1999 udział krajów rozwijających się osiągnął poziom 9,1%, wzrastając do 10% w roku 2000 [*Bezpośrednie...* 2002, s. 15]. Większość BIZ z tej grupy pochodzi z kilku krajów i jest to w znacznej mierze efektem inwestycji między krajami azjatyckimi. Ocenia się, że udział krajów rozwijających w BIZ będzie się zwiększał. W przypadku krajów Europy Środkowej i Wschodniej nastąpił wzrost czterokrotny, a w państwach rozwijających się – trzykrotny. Udział krajów rozwijających się w strukturze napływów BIZ zmalał z 31,7% do niespełna 20%. Z kolei napływ BIZ do krajów Europy Środkowej i Wschodniej stanowi obecnie ok. 2% światowego napływu, gdy jeszcze na początku lat osiemdziesiątych był bliski zeru. Wydaje się, że potencjał absorpcyjny tych krajów jest jeszcze niewykorzystany (np. wiele sektorów gospodarki tych państw czeka na prywatyzację, jak i realizację procesu integracji z UE). Łącznie w tym regionie zainwestowano w 2000 r. 25,4 mld USD, czyli nieco więcej niż w np. w Szwecji i dużo mniej niż w

Brazylii. Liderami w tej części kontynentu europejskiego są: Polska, Czechy, Rosja, Słowacja i Węgry. Pod koniec XX w. wzrosło zainteresowanie Europą Środkową i Wschodnią, chociaż łączna wartość BIZ w tym regionie stanowi zaledwie 2% światowych zasobów. Wielkość zasobów tych krajów jest porównywalna z zasobami BIZ Austrii, Grecji, Finlandii i Portugalii, a wśród krajów rozwijających się podobnymi zasobami dysponują: Egipt, Nigeria, Kolumbia, Wenezuela, Tajlandia i Indie.

Analiza przepływów BIZ pozwoliła zaobserwować szczególnie dużą dynamikę omawianych zjawisk w tzw. Triadzie, którą tworzą: kraje Unii Europejskiej, USA i Japonia.

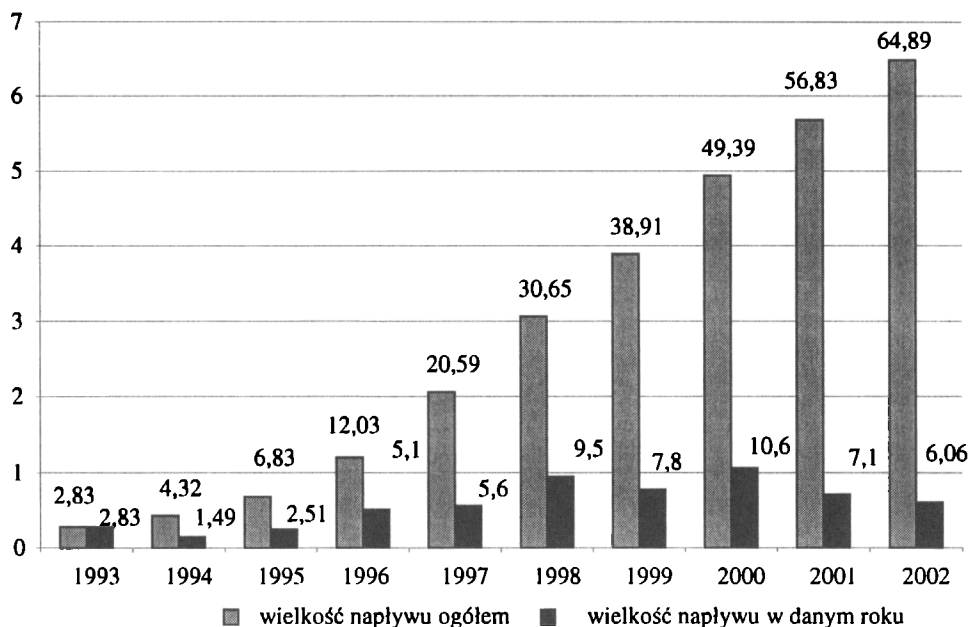
3. Napływ kapitału zagranicznego do Polski w latach 1976-2003

Faktyczna wartość napływu kapitału zagranicznego do Polski w tym okresie jest trudna do jednoznacznego ustalenia ze względu na różnorodne kryteria grupowania informacji o wartości napływu kapitału zagranicznego przez instytucje zajmujące się jego rejestracją, tj. GUS, PAIZ, NBP i inne (np. prasa fachowa) [Karczmarczyk 2003]. W okresie powojennym w napływie kapitału zagranicznego do Polski można wyróżnić kilka faz:

- lata 1976-1985, gdy Polska otworzyła się przed małym kapitałem zagranicznym, limitując jego funkcjonowanie do sektora drobnej wytwórczości oraz izolując go od firm polskich, początkowo zarówno prywatnych, jak i państwowych, przez obowiązek stuprocentowego udziału firmy zagranicznej [Kłosiński, Kudełka 2003, s. 277-278];
- rok 1986, w którym zezwolono inwestorom zagranicznym na tworzenie spółek z polskimi przedsiębiorstwami uspołecznionymi. W myśl ustawy z 1986 r. kapitał zagraniczny uzyskał dostęp do innych sfer gospodarki polskiej. Stworzono też, obok zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości, nową formę współpracy – *joint ventures*, stosując odmienne przepisy dla każdej z tych dwu form;
- w następnej fazie ważne było wejście w życie ustawy o działalności gospodarczej z udziałem podmiotów zagranicznych z 1988 r.

Najbardziej dynamicznie kapitał zagraniczny zaczął napływać do Polski w latach 1989-2003. Według danych BIZ o spółkach akcyjnych z udziałem kapitału zagranicznego, wyróżnia się 3 etapy napływu:

- 1989-1994: od wejścia w życie ustawy z 23.12.1988 r. oraz z 14.06.1991 r. o działalności gospodarczej spółek z udziałem kapitału zagranicznych powstało 19 312 spółek, ich udział w ogólnej liczbie spółek zwiększył się z 4,1% w 1991 r. do ponad 10%, a ich wartość osiągnęła 4,32 mld USD (rys. 2). Zainteresowanie wzrosło w wyniku pułapki zadłużeniowej z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych (w 1990 r. – 48,5 mld USD) [Budnikowski 1991, s. 18];

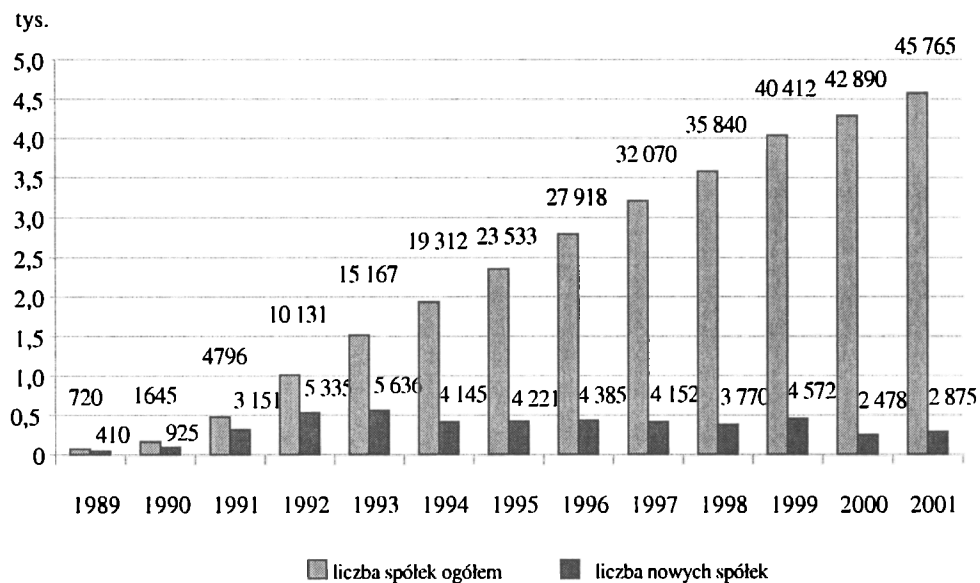
Rys. 2. Napływ kapitału zagranicznego do Polski w latach 1993-2002 (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PAIZ.

- 1995-2000: etap wzmożonego napływu – ogólne jego rozmiary w tym okresie zwiększyły się z 6,8 mld USD do blisko 49,4 mld USD w 2000 r., czyli siedmiokrotnie. Punktem kulminacyjnym był 2000 r., w którym napłynęło 10,6 mld USD. Dynamiczny napływ kapitału zagranicznego nastąpił przede wszystkim do spółek akcyjnych – ich liczba zwiększyła się z 23 533 w 1995 r. do 45 765 w 2001 r. (rys. 3);
- 2001-2003; na tym etapie, począwszy od 2001 r., zaczął się wyraźny trend spadkowy jego napływu, co należy tłumaczyć gaśnięciem koniunktury oraz przepływu BIZ na rynku globalnym, a także wyhamowaniem prywatyzacji. O ile na świecie w porównaniu z 1991 r. zainwestowano 160 mld USD, w 2000 r. przepływy BIZ osiągnęły 1,5 bln USD, o tyle w 2002 r. wyniosły one już tylko 730 mld USD [Franklin 2002, s. 90]. W konsekwencji, o ile jeszcze w 2001 r. napłynęło do Polski 7,1 mld USD, o tyle w 2002 r. ok. 6,1 mld USD.

O znaczeniu napływu kapitału zagranicznego dla rozwoju gospodarczego Polski informują nas wskaźniki makroekonomiczne. W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, działających w Polsce w 2001 r., z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły one 45 765, tj. 13.5%. W porównaniu z 1998 r. dynamika nowo zarejestrowanych spółek z kapitałem zagranicznym maleje, a ich liczba zwiększyła się już tylko o 0,9% [Rocznik... 2002, s. 307]. Systematycznie natomiast rośnie udział

kapitału zagranicznego w kapitale podstawowym wszystkich spółek w kraju. Oznacza to, że następuje tendencja do koncentracji spółek z kapitałem zagranicznym. Szybciej przybywa w nich spółek dużych o kapitale powyżej 1 mln USD. O wzroście zaangażowania kapitału zagranicznego w gospodarkę polską świadczy także rosnący udział spółek z kapitałem zagranicznym w przychodach ogółu podmiotów gospodarczych, który w 1998 r. wynosił 30% i stale się zwiększa. Utrwała się też tendencja do zajmowania pozycji większościowych udziałowców zagranicznych, którzy dysponują ponad 80% udziałem w kapitale podstawowym spółek z zagranicznym kapitałem.

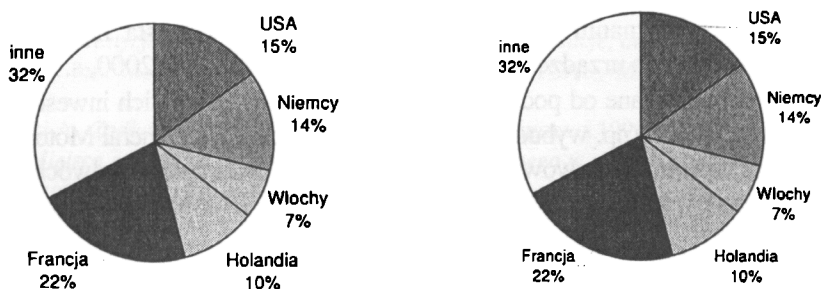
Rys. 3. Napływ kapitału zagranicznego do Polski w latach 1989-2001
(według liczby spółek z kapitałem zagranicznym)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województw 1989-2001, GUS, Warszawa 1990-2002.

Syntetycznym miernikiem wpływu kapitału zagranicznego na gospodarkę jest jego udział w PKB oraz w inwestycjach krajowych. W 1998 r. jego udział wyniósł 6%, a bezpośrednich inwestycji zagranicznych – 25% ogółu inwestycji w kraju. O trwałym wpływie kapitału zagranicznego na gospodarkę polską świadczą też: absorpcja tych firm zasobów pracy, wyższa niż przeciętnie w kraju orientacja proeksportowa, a ich udział w eksporcie Polski sięga połowy polskiego eksportu. Ocenia się, że w stosunku do niskiego poziomu kapitału wewnętrznego w Polsce, potrzeby i możliwości absorpcji kapitału zagranicznego stale rosną i odbiegają wyraźnie od poziomu partycypacji kapitału zagranicznego w innych krajach [Chrupek 2000, t. I, s. 182 i nast.].

3.1. Kapitał zagraniczny według kraju pochodzenia inwestorów

W procesie napływu do Polski kapitału zagranicznego ogółem zaszły istotne zmiany w jego strukturze. W końcu etapu pierwszego, według wartości napływu BIZ w 1996 r., dominował kapitał amerykański, następnymi w kolejności były kapitały niemiecki i włoski, kapitał francuski zaś plasował się na piątym miejscu. W etapie drugim do 2000 r. kolejność ta uległa zasadniczej zmianie: największym inwestorem stał się kapitał francuski, kolejne miejsca zajęły amerykański i niemiecki, zwiększył się też udział kapitału holenderskiego [Sadowski 1999, s. 103-104; PAIZ 2001]. Inaczej kształtowała się struktura kapitału zagranicznego według liczby SA. Zgodnie z informacjami PAIZ za 1996 r. najwięcej inwestorów pochodziło z Niemiec – 23,0, USA – 15,7, Francji – 8,5 i Holandii – 6,5% [Wyniki... 1997; PAIZ]. Z kolei zgodnie z danymi GUS w strukturze spółek według krajów pochodzenia udziałowca, w których kapitał zagraniczny wynosił ponad 1 mln USD, dominowali inwestorzy z Holandii – ich udział w ogólnym kapitale zagranicznym tych spółek wynosił blisko 20%, następnie USA – 17,7%, Niemiec – 17,6%, Francji – 6,1% [Wyniki... 1997; PAIZ]. W etapie drugim i trzecim struktura ta uległa dalszej zmianie.

Rys. 4. Zmiany w strukturze BIZ według kraju pochodzenia w 1996 i 2001 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PAIZ.

3.2. Skutki napływu kapitału zagranicznego do Polski

Napływ kapitału zagranicznego do Polski ocenia się zarówno pozytywnie, jak i negatywnie. Miernikiem efektów zaangażowania BIZ w gospodarce polskiej jest m.in. udział w tworzeniu PNB, wpływ na wyposażenie w czynniki wytwórcze (w tym kapitał i *know-how*), a także na kształtowanie się bilansu handlowego i płatniczego. Skutki:

a) bezpośrednie

- stosunek napływu BIZ do odpływu z tytułu retransferu zysków kształtował się korzystnie, co wywnioskować można z faktu, iż na przestrzeni ostatnich lat re-

lacja napływu w postaci udziału BIZ do PKB systematycznie wzrasta [Chojna 1998, s. 30];

- BIZ przyczyniły się do wzrostu wyposażenia gospodarki kraju w czynniki produkcji (kapitał i *know-how*), czyli w tzw. aktywa nieuchwytnie. Dzięki temu mogą zmniejszyć lukę oszczędności występującą w stosunku do krajów wysoko rozwiniętych oraz zwiększyć produktywność czynników wytwórczych w wyniku transferu nowych technologii;
  - w latach dziewięćdziesiątych, według danych GUS, większość zysku ponad połowa spółek z kapitałem zagranicznym przeznaczą na cele inwestycyjne, a udział spółek zagranicznych w nakładach inwestycyjnych kraju stanowił 20,1%, uczestniczyło w nich 6217 spółek zagranicznych, tj. blisko 55% firm;
  - w opinii większości respondentów CBOSu [*Opinia...* 1996] kapitał zagraniczny wywiera pozytywny wpływ na przedsiębiorczość Polaków i ich stosunek do pracy, oddziałuje korzystnie na ich stan wiedzy, poziom wykształcenia, gospodarność i oszczędność, a także na materialne warunki życia, z kolei wśród najbardziej niekorzystnych zjawisk wymienia się ograniczenie wielkości zakładowych świadczeń socjalnych, w firmach będących własnością inwestora zagranicznego, oraz wielkości zatrudnienia;
  - technologie najnowsze lub stosunkowo nowe stosowało około 2/3 przedsiębiorstw. W porównaniu z rokiem 1993 kilkukrotnie wzrosła liczba przedsiębiorstw stosujących urządzenia nie mające jeszcze roku [Luc 2000, s. 111-118];
  - inwestycje realizowane od podstaw stanowiły około 1/3 wszystkich inwestycji zagranicznych w 1998 r. (np. wybudowanie fabryk należących do General Motors i Opla). Dzięki tak dużemu napływowi kapitału obcego do Polski, tylko w dwóch przypadkach utworzonych zostało 10 tys. nowych miejsc pracy [Dobrodziej 1999, s. 6-7];
- b) pośrednie
- transfer zysków za granicę (zakup towarów, doradztwa i *know-how* od jednostki macierzystej znajdującej się za granicą po zawyżonej cenie) przez niektóre firmy zagraniczne (wielkie korporacje handlowe), a przez to niewykorzystywanie zysków przez inwestora w kraju, podwyższanie kosztów i wykazywanie strat;
  - preferowanie obcokrajowców przy obsadzie najwyższych stanowisk w przedsiębiorstwach zagranicznych; przekształcenie w latach osiemdziesiątych zadłużenia zewnętrznego Polski z czynnika rozwoju gospodarczego w barierę tego rozwoju, w wyniku czego Polska stała się krajem „przekredytowanym” [Poznańska 2000].

O znaczeniu kapitału zagranicznego dla gospodarki polskiej świadczy to, że w 2003 r. spośród 500 największych koncernów świata z listy „Financial Times”, 117 z nich zdecydowało się zainwestować w Polsce [*Jedna...* 2003], w tym wszystkie firmy z pierwszej dziesiątki. Znamienne jest, że giganty światowej gospodarki zainwestowały w Polsce około 26,7 mld USD, co stanowi mniej niż po-

łową łącznych inwestycji w Polsce, tj. około 65,1 mld USD. Sytuację Polski jako miejsca lokat inwestycji zagranicznych najlepiej obrazuje fakt, iż General Electric – największa firma na świecie, znajduje się dopiero na 41 miejscu największych inwestorów w kraju (dane PAIZ). Równocześnie France Telecom – największy zagraniczny inwestor w Polsce znajduje się dopiero na 116 pozycji w zestawieniu „Financial Times”. Miernikiem wpływu kapitału zagranicznego na gospodarkę jest jego udział w PKB oraz inwestycjach krajowych. W 1998 r. jego udział wyniósł 6%, a bezpośrednich inwestycji zagranicznych 25% ogółu inwestycji w kraju. O trwałym wpływie kapitału zagranicznego na gospodarkę polską świadczą też: absorpcja tych firm zasobów pracy, wyższa niż przeciętnie w kraju orientacja proeksportowa, a ich udział w eksporcie Polski sięga połowy polskiego eksportu. Ocenia się, że w stosunku do niskiego poziomu kapitału wewnętrznego w Polsce, potrzeby i możliwości absorpcji kapitału zagranicznego stale rosną i odbiegają wyraźnie od poziomu partycypacji kapitału zagranicznego w innych krajach.

Literatura

- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie i w Polsce: tendencje, determinanty i wpływ na gospodarkę*, red. M. Olifirowicz, A. Wasilik-Dusińska, UNTCAD, Min. Gospodarki, Warszawa 2002.
- Budnikowski A., *Zadłużenie jako problem globalny*, PWE, Warszawa 1991.
- Chojna J., *Miejsce podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w gospodarce polskiej*, [w:] *Inwestycje zagraniczne w Polsce*, IkiCHZ, Warszawa 1998.
- Chrupiek Z., *Ocena napływu kapitału zagranicznego w okresie do 2020*, [w:] *Strategia rozwoju Polski do roku 2020*, t. I, Komitet Prognoz, Polska 2000 Plus, Warszawa 2000.
- Dobrodziej E., *Kapitał zagraniczny w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Ośrodka Postępu Organizacyjnego Sp. z o.o., Bydgoszcz 1999.
- Franklin D., *Globalizacja kontratakuje*, „The Economist”, „Polityka”, wyd. specjalne 1/2002, grudzień 2002-marzec 2003.
- Franklin D., *Globalizacja kontratakuje*, „Świat i Polska” 2003, *Prognozy, analizy opinii*, „Polityka”, wyd. specjalne 2002 nr 1.
- Globale Trends 1998, Fakten, Analysen, Prognosen*, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt am Main 1998.
- Karczmarczyk A., *Metodologia badań inwestycji zagranicznych w Polsce*, [w:] *Regionalizacja i globalizacja w gospodarce światowej*, red. J. Rymarczyk, t. 1, AE, Wrocław 2003.
- Kłosiński K., Kudelka K.M., *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w latach 90.*, [w:] *Transformacja polskiej gospodarki. Zagadnienia wybrane*, red. J. Małachowski, Verba, Lublin 2003.
- Luc S., *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a przekształcenia strukturalne w przemyśle polskim*, SGH, Warszawa 2000.
- Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, red. A. Budnikowski, PWE, Warszawa 1999.
- Opinia publiczna o inwestycjach zagranicznych w Polsce*. Raport z badania przeprowadzonego przez Centrum Badań Marketingowych INDICATOR na zlecenie PAIZ, Warszawa, listopad 1996.
- Rocznik Statystyczny Województw 2002, Warszawa GUS 2002.

- Sadowski Z. (red.), *Kapitał zagraniczny w Polsce. Warunki działania*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 1999.
- Stępiak A., Umiejski S., *Możliwość wykorzystania swobodnego transferu kapitału przez polskie firmy na obszarze Unii Europejskiej*, UG, Gdańsk 1998.
- Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego 1996*. Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa 1997.
- Poznański K., *Wielki przekręt. Klęska polskich reform*, Towarzystwo Wydawnicze i Literackie, Warszawa 2000.
- Jedna piąta drogi do świata*, „Rzeczpospolita” 2003 nr 98.
- World Investment Report (WIR-UNCTAD) 1999, 2001*, „Economist Intelligence Unit”.

INFLOW OF FOREIGN CAPITAL TO POLAND IN THE PROCESS OF INTEGRATION AND GLOBALIZATION

Summary

In the scientific there is done the analysis of the foreign direct investments (FDI) in the world's economy according to the phases, elements actuating the FDI inflow, structure according to the investors' origin, kinds and forms. There is analysis of the FDI in Poland in the system transformation period, in particular of the reasons, stages, elements, forms and direct and indirect effects of the foreign capital inflow to Poland.